Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0822U100970

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 31-10-2022

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Романенко Ольга Петрівна

2. Romanenko Olga P.

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Гуманітарні науки. Філологія

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 20-10-2022

Спеціальність за освітою: філологія

Місце роботи здобувача: Київський національний лінгвістичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125289

Місцезнаходження: вул. Велика Васильківська, буд. 73, м. Київ, 03680, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 26.054.007

Повне найменування юридичної особи: Київський національний лінгвістичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125289

Місцезнаходження: вул. Велика Васильківська, буд. 73, м. Київ, 03680, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Київський національний лінгвістичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125289

Місцезнаходження: вул. Велика Васильківська, буд. 73, м. Київ, 03680, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 16.21.33, 16.21.51

Тема дисертації:

1. КОМБІНАТОРНА СЕМАНТИКА ДЕМІНУТИВІВ У НОВОГРЕЦЬКІЙ, СЕРБСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ (на матеріалі колискових пісень)

2. Combinatorical semantics of diminutives in Modern Greek, Serbian and Ukrainian languages (on materials of lullabies)

Реферат/анотація:

1. У дисертації запропоновано новий комбінаторно-семантичний підхід до вивчення фольклорних демінутивів у колискових піснях новогрецької, сербської та української мов. Уперше в сучасній етнолінгвістиці апробовано термін фольклорні демінутиви, під якими у роботі розуміються зменшувально-пестливі мовно-поетичні знаки, що набули комбінаторно-експресивного потенціалу в такому жанрі народно-поетичної творчості, як колискові пісні, монотонний наспів яких й музичний ритм зумовлюють фонологічну дистрибуцію, граматичну валентність і семантичну сполучуваність як власне демінутивних суфіксів, так і демінутивних одиниць з їх когнітивно-метафоричним змістом. Розкрито комбінаторний потенціал демінутивів у семасіологічному та ономасіологічному аспектах. Установлено зв'язок демінутивної деривації із взаємодією кореневої й афіксальної морфем, результатом якої є трансформація первісного значення і набуття нових смислів, які відображають знання про певний фрагмент дійсності. Демінутивний

суфікс, приєднуючись до твірної основи випромінює нову семантику у слова, до якого він додається. Схарактеризовано ономасіологічний комбінаторний потенціал демінутивних суфіксів, де вони є ономасіологічним базисом фольклорних демінутивів, а асоціативні комплекси виконують роль перемикачів при взаємодії основи й суфікса. Розкрито когнітивні механізми модусної мотивації демінутивів в умовах внутрішньої комбінаторики, коли ономасіологічний базис активізує оцінний компонент модусу, який у комбінації з емоціями людини впливає на формування у фольклорного демінутива семантики “зменшеності” та “пестливості”. Схарактеризовано зовнішню комбінаторику модусної мотивації фольклорних демінутивів у широкому контексті як переміщення фольклорного демінутива з однієї концептуальної сфери до іншої. Для розкриття внутрішньої і зовнішньої комбінаторики фольклорних демінутивів української, сербської та новогрецької мов у дисертації розроблено комплексну методику зіставно-типологічного аналізу цих утворень, відібраних із колискових пісень трьох етнокультур. За основу зіставлення обрано категорію демінутивності. У плані формального вираження – це спосіб афіксації, який дав змогу виявити фонологічну комбінаторику (дистрибуцію) демінутивних афіксів; у плані вираження змісту – це способи і засоби вираження комбінаторної семантики зменшеного розміру об‘єкта. Установлено, що комбінаторика демінутивних суфіксів на морфонологічному рівні виражається в дистрибутивних особливостях морфів, зокрема в їхній обмеженій дистрибуції, яка відображає вибір суфікса відповідно до фіналі основи, кількості складів і типу наголосу основи в кожній із досліджуваних мов. На граматичному рівні в українській мові демінутив "успадковує" рід твірної основи, у новогрецькій мові – "блокує" вихідний рід і надає свій граматичний показник, найчастіше середній рід. У сербській мові співіснують обидва типи демінутивних суфіксів. На лексико-семантичному рівні найбільш частотними в текстах колискових пісень є фольклорні демінутиви – назви рослин, що свідчить про тісний зв’язок нащадків індоєвропейців – греків, сербів, українців з природою. У новогрецькій мові виявлено 11 ЛСГ з найбільшими показниками фольклорних демінутивів у 2-х ЛСГ: “Артефакти” та “Тварини”. У сербській мові – 12 ЛСГ, в українській мові 19 ЛСГ. На когнітивно-семантичному рівні у функційному плані фольклорні демінутиви є результатом концептуальної інтеграції різних сфер їхнього вживання в колискових піснях. У новогрецькій мові побудовано 10 метафоричних та 2 метонімічні моделі фольклорних демінутивів. В усіх метафоричних моделях фольклорних демінутивів вихідним простором 2 є “Дитина”. У сербській мові – лише 5 метафоричних моделей. Найпродуктивнішою метафоричною моделлю (2 з 5) виявилась модель “Тварина” – “Родинні зв’язки”. В українській мові зафіксовано найбільшу кількість метафоричних (11) та метонімічних (7) моделей, найпродуктивнішими з яких є “Рослина” –“Рослина” (2 з 7) та “Абстрактне поняття” – “Абстрактне поняття” (2 з 7). Когнітивні метафоричні моделі фольклорних демінутивів, які утворили бленд як результат концептуальної інтеграції і які належать до ЛСГ “Вік” або ЛСГ “Родинні зв’язки”, наявні у всіх мовах та найбільш поширені у новогрецькій: “Тварина” – “Вік” □□□□□□ – л□□□□□□ (ягнятко – дитинка). У сербській мові найбільш продуктивні 3 когнітивні метафоричні моделі: “Тварина” – “Родинні зв’язки” јагњенце – син (ягнятко – син) та “Нежива природа” – “Вік” звездице – дитина (зірочка – дитинка). Перспективи подальших наукових досліджень полягають в апробації розробленої комплексної методики для когнітивно-метафоричного аналізу фольклорних демінутивів в жанрі народних казок. Ключові слова: комбінаторна семантика, фольклорні демінутиви, емоційно-експресивний потенціал, синтагматика, фонемна дистрибуція, когнітивна комбінаторика, метафоричні й метонімічні моделі, колискові пісні.

2. The dissertation proposes a new combinatorial-semantic approach to the study of folklore diminutives in lullabies of Modern Greek, Serbian and Ukrainian languages. For the first time in modern ethnolinguistics the term folklore diminutives is tested, which in the research means diminutive linguistic-poetic signs that have acquired combinatorial-expressive potential in such a genre of folk poetry as lullabies, the monotonous melody of which and musical rhythm determine phonological distribution, grammatical valence and semantic conjugation of diminutive suffixes and diminutive units with their cognitive-metaphorical content. The combinatorial potential of diminutives in semasiological (from form to meaning) and onomasiological (from meaning to form) aspects is revealed. The connection of diminutive derivation with the interaction of two morphemes: root and affix, which transforms the semantics of meanings and, accordingly, reflects the knowledge of a particular fragment of reality.

The diminutive suffix, joining the creative basis, radiates new semantics. The onomasiological combinatorial potential of diminutive suffixes is characterized, where they are the onomasiological basis of folklore diminutives, and associative complexes play the role of switches in the interaction of base and suffix. Cognitive mechanisms of modus motivation of diminutives in the conditions of internal combinatorics are revealed, when the onomasiological basis activates the evaluative component of the modus, which in combination with human emotions influences the formation of the semantic "diminutive" and "tenderness" in the folklore diminutive. The external combinatorics of modus motivation of folklore diminutives in a broad context as the movement of folklore diminutive from one conceptual sphere to another is characterized. To reveal the internal and external combinatorics of folklore diminutives of Ukrainian, Serbian and Modern Greek languages, the dissertation is developed a comprehensive method of comparative and typological analysis of these formations, selected from the lullabies of three ethnic cultures. The category of diminutiveness is chosen as the basis of comparison. In terms of formal expression - this is a method of affixation, which allowed to identify the phonological combinatorics (distribution) of diminutive affixes in terms of content expression. It is established that the combinatorics of diminutive suffixes at the morphological level is expressed in the distributive features of morphs, in particular in their limited distribution, which reflects the choice of suffix according to the final base, number of syllables and the type of emphasis of the base in each of the studied languages. At the grammatical level, in the Ukrainian language the diminutive "inherits" the genus of the creative basis, in Modern Greek "blocks" the original genus and provides its grammatical index, often the middle genus. In Serbian, both types of diminutive suffixes coexist. At the lexical and semantic level, the most frequent in the lyrics of lullabies are folklore diminutives of plant names, which indicates the close connection of Indo-European descendants that is Greeks, Serbs, Ukrainians with nature. In modern Greek 11 LSGs were found with the highest indicators of folklore diminutives in 2 LSGs: “Artifacts” and “Animals”. In the Serbian language are 12 LSG. There are 19 LSGs in the Ukrainian language. At the cognitive-semantic level folklore diminutives are functionally the result of the conceptual integration of different spheres of their use in lullabies. In modern Greek 10 metaphorical and 2 metonymic models of folklore diminutives are constructed. In all metaphorical models of folklore diminutives, the source space 2 is “Child. There are only 5 metaphorical models in Serbian. The most productive metaphorical model (2 of 5) was the “Animal” – “Family Ties” model. The Ukrainian language has the largest number of metaphorical (11) and metonymic (7) models, the most productive of which are “Plant” – “Plant” (2 of 7) and “Abstract Concept” – “Abstract Concept” (2 of 7). Cognitive metaphorical models of folklore diminutives, which formed a blend as a result of conceptual integration and which belong to LSG “Age” or LSG “Family Ties”, are available in all languages and are most common in modern Greek: “Animal” – “Age” □□□□□□ – л□□□□□□ (little lamb). In Serbian, the most productive 3 cognitive metaphorical models are: “Anim “Family ties” јагњенце (little lamb) and “Inanimate nature” – “Age” звездице (little star). Prospects for further research are to test the developed comprehensive methodology for cognitive-metaphorical analysis of folklore diminutives in the genre of folk tales. Keywords: combinatorial semantics, folklore diminutives, emotionally expressive potential, syntagmatics, phonemic distribution, cognitive combinatorics, metaphorical and metonymic models, lullabies

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Корольова Алла Валер'янівна

2. Korolova Alla V.

Кваліфікація: д. філол. н., 10.02.17

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Толчеєва Тетяна Станіславівна

2. Tolcheeva Tetiana S.

Кваліфікація: д. філол. н., 10.02.15

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Руда Наталя Вікторівна

2. Ruda Nataliia V.

Кваліфікація: к. філол. н., 10.02.15

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бурка Наталія Анатоліївна

2. Burka Nataliia A.

Кваліфікація: к. філол. н., 10.02.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мусієнко Юлія Анатоліївна

2. Musienko Yulia A.

Кваліфікація: к. філол. н., 10.02.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради Баган Мирослава Петрівна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні Баган Мирослава Петрівна

Відповідальний за підготовку облікових документів

Реєстратор

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності Юрченко Т.А.